

PÖYTÄKIRJA

Ilmastopaneelin 18. kokous

Aika: 30.10.2018, klo 12:00–16:00

Paikka: Ilmatieteen laitos, Erik Palménin aukio 1, Nimbus/Cirrus (4. krs)

Osallistujat:

Panelistit: prof. Markku Ollikainen (pj), Helsingin yliopisto, prof. Marja Järvelä, Jyväskylän yliopisto, prof. Markku Kanninen, Helsingin yliopisto, tutkimusprof. Maria Kopsakangas-Savolainen, Oulun yliopisto, prof. Kati Kulovesi, Itä-Suomen yliopisto, johtava tutkija Timo Lanki, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, assistant professor Heikki Liimatainen, Tampereen teknillinen yliopisto, prof. Lassi Linnanen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, apulaisprof. Ilkka Ratinen, Lapin yliopisto, prof. Kristiina Regina, Luonnonvarakeskus, johtaja Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus.

Sihteeristö ja yhdyshenkilöt: neuvotteleva virkamies Pirkko Heikinheimo, ympäristöministeriö, kansainvälisten asiain neuvos Aulikki Kauppila, maa- ja metsätalousministeriö, tohtorikoulutettava Sanna Lötjönen, Helsingin yliopisto, neuvotteleva virkamies Hanne Siikavirta, työ- ja elinkeinoministeriö.

Vierailijat: tutkijatohtori Tuomo Kalliokoski, Helsingin yliopisto, viestinnän suunnittelija Elina Kirvesniemi, Kaiku Helsinki, Senior Consultant Riikka Rantakari, FitComm/Kaiku Helsinki.

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13:02.

2. Asialistan hyväksyminen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

4. Tilannekatsaus

Ensi keväänä ovat vaalit ja kaikki puolueet miettivät hallitusohjelmiaan. IPCC:n 1,5 asteen raportin jälkeen tuntuu, että yleinen mielipide/kuva ilmastonmuutoksesta on jonkin verran muuttunut. Yksi iso vaikuttaja on media. Kun seuraa esim. kommentointipalstoja, harva enää kiistää ilmastonmuutosta. Seuraava haaste on, miten suomalaiset saadaan ilmastotoimiin. Miten saadaan asia jatkuvasti agendalle ja uskalletaan tehdä vaikeitakin päätöksiä? Olisi hyvä, jos isoista asioista olisi paneelin yhteisiä kantoja.

Eduskuntatilaisuudessa 3.10. oli paikalla noin 20 kansanedustajaa ja keskustelu oli vilkasta. Panelisteista esityksen pitivät Ollikainen, Kopsakangas-Savolainen ja Asikainen. Paikalla olivat

myös Linnanen, Seppälä ja Kanninen. Kaikki varattu aika käytettiin ja ylikin. Tilaisuus meni hyvin ja kansanedustajat olivat tyytyväisiä. Osin tämän seurauksena paneelin 9.11. olevan tilaisuuden jälkeen käydään uudestaan eduskunnassa.

Kysy ilmastosta – päivä Twitterissä 10.10. oli kokonaisuudessaan ollut onnistunut ja keskustelu hyvin aktiivista. Panelisteista mukana oli Laukkanen. Päivän loppuraportissa nostettiin esiin, että tarvetta tällaisella olisi, mutta koko päivä oli raskas. Tuli esiin, voisiko paneeli järjestää oman tunnin tai parin mittaisen kyselytunnin. Idea on erinomainen, mutta mahdollinen toteutus ja ajoitus pitää miettiä tarkkaan.

Tilannekatsauksen aiheista keskusteltiin.

5. Viestintä

a. Viestintäsuunnitelma

Rantakari esitteli viestintäsuunnitelmaa. Suunnitelma on tehty pääasiassa ajatellen syksyä 2018 ja kevättä 2019. Tulevat vaalit ovat tärkeä tekijä keväällä. Suunnitelma toimii pohjana paneelin viestinnälle, jossa pyritään aktiivisuuteen ja tehokkuuteen. Haasteena on päästä oikeilla viesteillä läpi. Ilmastopaneelin pääviesteihin toivotaan kommentteja nyt tai viimeistään lähiaikoina. Mitkä ovat ne keskeiset asiat, joita paneeli haluaisi tuoda esiin? Pääviesteistä keskusteltiin ja niitä muokataan kommenttien perusteella. Verkkosivuja uudistetaan parhaillaan. Muuten jatketaan kohtuullisen perinteisillä kanavilla. Henkilökohtaiset tapaamiset ovat tärkeitä. Kun hanke on tulossa loppuillensa, on viestinnän suunnittelu hankkeen vetäjän vastuulla. Tiedotteet yms. ovat edelleen käytössä, mutta lisäksi jatkossa olisi tavoitteena saada Q&A-kokonaisuudet kaikista hankkeista. Jatkossakin tullaan twiittamaan julkistusten yhteydessä ja on hyvä idea olla useampi viesti valmiina. Vuosikellosta näkee, mitä on tehty ja mitä on tuloillaan. Tuleva 9.11. oleva tilaisuus on hyvin tärkeä viestinnällinen kokonaisuus. Elina Kirvesniemi on viestintätiimin toinen puolikas. Hän vastaa nettisivujen uudistamisesta.

b. Verkkosivut

Rantakari ja Kirvesniemi esittelivät verkkosivujen uudistuksen tilannetta. Demosivuille on nyt tehty yleinen ilme sekä yleisiä toiminnallisuuksia ja sisältöä. Heti sivun alkuun tulisi klikattavia nostoja blogeista, tiedotteista tai uutisista. Tämän alla olisi faktabanneri, jonka jälkeen on muutama sana paneelista. Sitten ovat nostona tiedotteet, blogit ja Twitter-syöte. Tämän jälkeen olisi Q&A-osio eli kysymyksiä sekä hankkeista, paneelista että ilmastonmuutoksesta. Q&A-osion alla on panelistien esittely ja yhteystiedot. Tänne päivitetään uudet kuvat. Ylänavigointiin voidaan eriyttää tiedotteet ja blogit tai yhdistää ne ajankohtaisiin asioihin. Lisäksi otsikkoina olisivat Q&A ja aineistot. Aineistossa olisivat kaikki hankkeisiin liittyvät asiat, lausunnot, pöytäkirjat jne. Kielten osalta on ajatuksena, että englanniksi käännettäisiin paneelin esittely ja abstraktit hankkeista. Ruotsiksi tulisivat paneelin esittely ja yhteystiedot. Lisäksi on hakutoiminto ja aiempien paneelien asiat tulevat arkistoon. Verkkosivujen uudistuksesta keskusteltiin ja demosivua muokataan keskustelun perusteella. Kommentteja voi vielä lähettää ensi viikon aikana.

6. Metsähankkeen tilanne

(Kalliokoski oli kokouksessa paikalla kohdan 6 käsittelyn ajan.)

Kanninen kertoi hankkeesta yleisesti. Hankkeessa on kolme osaa, joista yksi käsittelee metsätuhoja, yksi EU:n LULUCF-asiaa ja kolmas juontaa aikaisempaan työhön erilaisten metsämallien erojen katsomisesta. Mallit, jotka ennustavat metsien tulevaisuutta, antavat erilaisia tuloksia. Tässä osahankkeessa yritetään systemaattisesti katsoa, mitä eroja malleissa on ja mistä ne johtuvat. Tuomo Kalliokoski on tehnyt tämän työn.

Kalliokoski kertoi osahankkeen alustavista tuloksista. Metsien käyttöä ja kehitystä on kuvattu eri malleilla, joissa on eri oletuksia ja lähtökohtia, minkä vuoksi niitä on vaikea vertailla. Esiteltävät tulokset eivät vielä ole lopullisia ja työhön on pyydetty lisää aikaa. Vertailuun otettavien mallien valintakriteerinä oli mahdollisuus skenaariomallinnukseen, eli että mallissa hakkuille pystytään asettamaan jokin tietty raja. Lisäksi kolme puulajia (mänty, kuusi ja koivu) pitää pystyä jotenkuten mallintamaan. Mukaan valikoituivat MELA, MONSU, EFISCEN, FORMIT ja PREBA. Yksi esiin noussut asia on, että kaikissa malleissa maaperä katsotaan Yasso07-mallilla. Mallintajan näkökulmasta tämä on erittäin suuri puutos, sillä maaperään liittyy paljon epävarmuuksia. Hakkuut optimoidaan malleissa joko mallin sisällä tai ulkopuolella ja tällä on vaikutusta siihen, miten malli käyttäytyy. Työssä yritettiin lähteä liikkeelle yhteisestä lähtökohdasta ja mallit yritettiin harmonisoida. Jo lähtödata oli malleissa kuitenkin osin erilainen.

Tarkasteluun määriteltiin kolme hakkuuskenaariota: politiikka, suurin kestävä ja madallettu. Hakkuuskenaarioissa jo lähtötilanne vaihteli mallien välillä hyvin paljon. Poliitiikkaskenaarion 80 miljoonan kuution hakkuun saavutti vain osa malleista. Suurin kestävä hakkuu tulee MELA:sta ja tällä tasolla metsiä pitäisi pystyä hakkaamaan loputtomasti. Yhtenä pääviestinä voidaan sanoa, että tämä taso ei muiden mallien mukaan ole kestävä ilman, että hakkuumahdollisuudet pienenevät.

Puuston tilavuuden kehitystä katsottaessa suurin viesti oli tasoero madalletun skenaarion ja politiikka- sekä suurin kestävä – skenaarioiden välillä. Luontaisen poistuman ja puuston tilavuuden suhteessa katsottiin, miten malli käyttäytyy puuston tilavuuden kasvaessa. Runkopuun kasvu lähtee matalassa skenaariossa MELA:ssa kiihtymään hurjasti, kun taas MONSU:ssa ja EFISCEN:ssä kasvu lähtee hiipumaan hitaasti. Kun katsotaan kasvuprosenttia suhteessa puuston tilavuuteen, on yleisenä suuntana, että puuston tilavuuden kasvaessa kasvuprosentti lähtee laskemaan. Kasvuennusteita vertailtiin katsomalla, miten mallit vastaavat, kun hakkuutasoa muutetaan nykyisestä. Monessa mallissa käytetään sään keskiarvosyötteitä, minkä vuoksi kasvu näyttää tasaiselta.

Puuston hiilivaraston kehityksessä ei näy saturoitumista, mikä tuntuu oudolta. Puuston nielua katsottaessa pääviesti on, että MELA:ssa ja muissa malleissa vaikutukset menevät ristiin. Maaperän nielussa on matalassa skenaariossa hurja kasvu etenkin MELA:ssa. Poliitiikkaskenaariossakin pysytään juuri keskimäärin nielun puolella. Suurimmassa kestävässä mennään päästölähteen puolelle. Miksi MELA poikkeaa matalassa skenaarioissa niin voimakkaasti muista? Kaikissa malleissa on

Yasso07 kuvaamassa maaperän kehitystä, mutta silti saadaan hyvin erilaisia tuloksia. Lisäksi katsottiin hakkuiden nieluvaikutusta.

Ikärakenteen muutos ajaa yhtenä tekijänä metsien kehitystä. Mallien välillä ikäluokkien kehitykset ovat erilaisia, mutta eivät fundamentaalisesti niin erilaisia, että se selittäisi mallien eroja. Rajoitteiden ja kehityskohteiden osalta kaikilta malleilta löytyy jonkinlainen ilmastoskenaario. Mallien välillä on kuitenkin suuria eroja, miten ilmastonmuutoksen vaikutukset pystytään huomioimaan. Turvemaat ovat jotenkin mukana vain kolmessa mallissa. Puutuotteiden nielu on saatu kahdesta mallista ja korvaushyötyä ollaan laskemassa. Alueelliset kehityserot malleissa ovat myös kiinnostavia.

Pääviesteinä mallien vertaaminen on äärimmäisen vaikeaa ja työtä vielä riittää. Malleja ei voida laittaa paremmuusjärjestykseen. Tutkijalle tämä on arvokas harjoitus, sillä malleja ei ole ennen yritetty laittaa yhteen ja vertailla. Skenaarioiden tulisi olla mahdollisimman kattavia lähestymistavoiltaan. Mistä saataisiin vaihtoehto Yasso07:lle ja näitä kytkettyä metsämalleihin?

Hankkeesta keskusteltiin. Viestinnän kanssa odotetaan raportin valmistumista.

7. Pääministerin pyöreän pöydän tilaisuuden valmistelu

Taustana Ollikainen sai IPCC:n 1,5 asteen raportin julkaisupäivänä soiton pääministerin kansliasta. Pääministeri oli ajatellut kutsua puolueiden puheenjohtajat pyöreän pöydän keskusteluun miettimään ilmastopolitiikan tehostamiseksi konkreettisia toimia, joista voitaisiin sopia puolueiden kesken ja jotka menisivät yli hallituskausien. Pyyntönä oli, että paneeli fasilitoisi tilaisuuden. Nyt kokouksessa jaettu paperi on suunnitelma tämän toteuttamisesta. Tilaisuuden valmistelusta keskusteltiin ja päätettiin antaa valmisteluvastuu puheenjohtajistolle.

8. 9.11. tilaisuuden valmistelu

Kulovesi kertoi tilaisuuden valmistelun tilanteesta. Tilaisuuden otsikkona on ”Suomen ilmastopolitiikalle lisää kunnianhimoa 1,5 asteen tavoitteeseen”. Tilaisuus on Säätytalolla ja kestää koko päivän. Alkuun on laajempi konteksti tilaisuudelle: James Skealta saadaan videoviesti, Hannele Korhonen esittelee 1,5 asteen raportin keskeiset viestit ja Artur Runge-Metzger komissiosta puhuu EU:n pitkän aikavälin ilmastopolitiikasta. Aamupäivän tarkoitus on laittaa Suomen ilmastopolitiikka laajempaan tieteelliseen ja eurooppalaiseen kontekstiin. Lounaan jälkeen on sessio, joka perustuu käynnissä olevaan paneelin hakkeeseen. Kulovesi puhuu aiheesta ”Miksi Suomi ja tekeekö kukaan muu mitään?”, Ollikainen esittelee Suomen globaalisti oikeudenmukaista ilmastopolitiikan kunnianhimon tasoa, Seppälä puhuu hiilineutraalisuudesta ja ministeri Tiilikainen pitää kommenttipuheenvuoron. Viimeisessä sessiossa on eri toimijoiden puheenvuoroja. Tilaisuuteen mahtuu noin 70 henkilöä ja se taitaa olla jo täysi. Tilaisuuden etäseurannasta on tullut paljon kyselyitä ja nyt näyttäisi, että tämä voidaan järjestää.

Ympäristövaliokunta oli todella kiinnostunut tilaisuudesta, mutta valiokunnan aktiivijäsenet eivät pääse paikan päälle. Siksi he pyysivät paneelia pitämään 13.11. heille tiivistelmän tilaisuudesta.

Paneelin hankkeella on torstaina hankepalaveri, jossa katsotaan tarkemmin tämän hoitaminen. Tämä oli tilaisuuden lähetekeskustelu.

9. Hankkeiden tilannekatsaus

Kohta siirrettiin seuraavaan kokoukseen.

10. Muut mahdolliset asiat

a. Seuraavat kokoukset

Joulukuun kokous on keskiviikkona 5.12. klo 12–16 VATT:in tiloissa. Kevään kokousajoista tehdään Doodle-kysely.

b. Muut

Ensi vuosi on tämän paneelin viimeinen vuosi. Paneelin arviointi käynnistyy pian vuoden vaihteen jälkeen. Joulukuussa voidaan katsoa vielä pienimuotoisia ideoita ensi vuodelle, mutta suuria hankkeita ei pystytä enää toteuttamaan.

11. Paneelin sisäiset asiat

a. Pitkän aikavälin raportin päivitys

Laskelmat tehdään uudestaan huomioden kaksi saatua ydinkritiikkiä (nielujen vaihdettavuus otetaan asteittain ja CO₂ katsotaan erikseen CO₂e-luvuista). Tästä tullaan kirjoittamaan englanninkielinen raportti, joka tulee paneelin sivuille. Laskelmista tehdään uudet taulukot ja kuvat, jotka laitetaan päivityksenä suomenkieliseen raporttiin.

b. Talousvaliokunta

Talousvaliokunta pitää avoimen kuulemistilaisuuden Suomen roolista ilmastotalkoissa. Ollikainen on kutsuttu puhumaan tilaisuuteen ja hän tulee olemaan esityksen teossa yhteydessä muihin panelisteihin. Tilaisuudesta keskusteltiin.

c. Vuoden 2019 toiminnan suunnittelu – lähetekeskustelu

Kohta siirrettiin seuraavaan kokoukseen.

12. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16:10.